

תענית ג

עניין: כארבע רוחות השמים

לשון הגמ'

משום דלא מינכרא מילתא (אלא^ט) רוחות
 מנא לן דלא מיעצרי^ט א"ר יהושע בן לוי
 דאמר קרא^ט כי כארבע רוחות השמים
 פרשתי אתכם נאם ה' מאי קאמר להו
 אילימא הכי קאמר להו הקב"ה לישראל
 דבדרתינכו בארבע רוחי דעלמא אי הכי
 כארבע בארבע מיבעי ליה אלא הכי קאמר
 כשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות כך א"א
 לעולם בלא ישראל א"ר חנינא הלכך בימות

(2) בניהו

נמלא לפ"ז הטל הוא לנורך הארמה והזרעים שבה, חבל
 הרוח הוא לנורך כל הכריות אדם ובהמה וחיות ועופות
 שכולם הם חיים ע"י הרוח וע"י הנשימה שבהם שיהיה רוח,
 וגם הוא לנורך הספיטות והמלאכות ולנורך ישוב ודירה של
 בני אדם, לכן דימה את ישראל לרוחות שהם לנורך הכל,
 כן ישראל בזכותם יתקיימו ויחיו כל הכריות שבעולם:

(4) חתם סופר

דף ג' ע"ב: כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם נאם ה'
 וכי ה"ק כשם שא"א לעולם בלא רוחות כך א"א
 לעולם בלא ישראל. הענין כשהם [ישראל] לדיקים הם ישבו
 במקומם זא"י וזכותם ניזון כל העולם, ואינם נריכים לילך חלל
 האומות חלל ממקומם הם משפיעים לדי רוחות העולם, כאצוקה
 גדולה אשר ממקומה מאירה לכל סביבותיה, משא"כ כשהאצוקה
 אינה מאירה בעצו והיא עוממת והולכת, ע"כ שכל אחד ואחד
 יקח נר קטן מהאצוקה והיא להאיר לו, כי כהקצן הנרות יחדיו
 שתייה אצוקה אחת במקומה לא יספיק להגיע אור לכל
 סביבותיה כי עוממת והולכת היא, ע"כ תהפך לנרות קטנים
 ליקח כל אחד נר אחד לראות צו, וכן ה"י כי מטא ישראל ולא
 יספיקו להשפיע לכל העולם ממקומם, הולכו להתפזר חלה
 מפכה וחלה מפכה לתת חיות לכל העולם להתקיים בשבילו, והיינו
 דמסיים ופרלת ימא וקדמה ולפונה ונגבה [צראשית כ"ה י"ד],
 וטעם זה הפיזור וזכרו כך כל משפחות האדמה וצורעך (1).

(1) מהר"ל חידושי אגדות ע"ז י:

ויש לפרש ג"כ מה שאמר כשם שא"א לעולם בלא
 רוחות ר"ל בלא רוחות ממש, כמו (בראשית
 א') ורוח אלקים, כי האדם וכל בעלי חיים אי אפשר
 להם בלא רוחות, שאין הרוח רק התנשבות האויר
 הקר, ובאויר הזה עומד הכל שאם אין האויר היה
 מת האדם וכל ב"ח. וכמו שהרוחות קיום העולם
 כך [ישראל], ומפני כך ראוי שיהיה מקומם כל
 העולם, מאחר שא"א לעולם בלא ישראל. ולכך ישראל
 יש להם התייחסות אל כל העולם, שישראל גותנים
 קיום אל הכל, לכך פי' אותם בד' רוחות שהם כל
 העולם. וכך פי' הכתוב כי כארבע רוחות פרשתי
 אתכם, ר"ל שפיזר את ישראל בד' רוחות, מפני
 שישראל הם כמו ד' רוחות לפי שהם ד' רוחות
 הנמשכות שהם קיום העולם, כך ישראל יש קיום
 העולם, ולכך פיזר אותם בד' רוחות שהם קיום כל
 העולם, לפי שמהם ד' רוחות הנמשכות. ואל יקשה

(3) נפש החיים שער ב' פ"ו

וכמו שענין חבור וקיום נשמת האדם בגופו, הוא על ידי אכילה ושתייה, ובלתם תפרד
 ותסתלק מהגוף, כן חיבור עצמותו יתברך אל העולמות, שהן סוד האדם הגדול,
 כדי להעמידם ולקיימם ולא תגעל נפשו אותם, גזרה רצונו יתברך שיהא תלוי בעסק
 התורה ומעשי המצות ועבודת התפלה של עם סגולה, ובלתם היה הוא יתברך מסלק
 עצמותו יתברך מהם, וכרגע היו חוזרים כולם לאפס ואין (א). ולכן אמרו רז"ל [תענית
 ג' ע"ב]: "מאי דכתיב [זכריה ג', ז'] 'כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם' כו',
 כשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות, (*) כך אי אפשר לעולם בלא ישראל" (ב).